

SUHANDO PAULUS KAHAA PAKUNO SO UMATI WE KORINTUS

Kaatono Wamba

Suhano Paulus kahaa pakuno so umati we Korintus ini nobuhie wakutuuno nandoo seendai po'alati'ano Paulus bhe umati. Nokundo kaowu Paulus, ne olotando umati nandoo pata sea'e moindaloe sampe dopugau molea, ambado Paulus maitu suano rasuluno Ompu Yesus. Weo umati maitu nandoo dua kumonano wutondo rasulu sakotu'uno, miina peda Paulus. Dadi'anomo Paulus notudumo Titus nakumala we Korintus namosampeanda kaowili mokii. Wakutuuno Titus nosuli mai'ao we Korintus bhe nopo'awa toha bhe Paulus, nopugaumo ambano, "Umati marasaeano we Korintus, dobhahi sumuli tumahimako, nokompeaha lalondo ne podiundo, nokamba lalondo ne hintu, tamaka nandoo dua sadaa-daa dokiido'i pahintamu."

Nofetingke peda ana'a, Paulus nobuhimo suha kahaa pakuno ini mbali nopotundu'ao sabhaha kafoina'uno bhe kuasa ne'awano mai'ao ne Ompu Yesus. Katobhoosino Paulus sedhulu'a dua kalea'inoa, tamaka nokopatudhu metaa. Gaono mpuu umati damasiane, peda kaasino wutono Paulus ne andoa. Weo suha aini nandoo kafoina'u bhe katangahi mogili, hampano umati dofetingke ne mie kumonano wutondo rasulu, tamaka miina dametingke ne wutono Paulus.

Kalengkano suha 1:1-2

1 Suha aini nomai'ao ne idi, Paulus, rasuluno Kristus Yesus hampano kapoindalono Lahata'ala, bhe nomai'ao dua ne Timotius bhahitientoomu. Apakatue so umatino Lahata'ala we Korintus bhe kosasawindo umati mongkilonu we koseka'ewa'ae kadieno Akaya. ²Sio-siomo sadhia napobhaiangkoomu kabarakati bhe katohopono dadi mai'ao ne Lahata'ala Amantoomu bhe Ompu Yesus Kristus.

Wambano katumpuno lalo
1:3-11

³Notipudhi mpuu Lahata'ala Amano Ompuntoomu Yesus Kristus, Wa'ama kokabhelano lalo bhe kamai'anomo sabhaha kalawesino lalo. ⁴Anoamo sadhia lumawesi kainsami ne sabhaha kasabha mani, sampe insaodi nembali dua taelawesiane mie metompaloino sabhaha kasabha. Kalawesi aini tatahimae mai'ao ne Lahata'ala. ⁵Kapa'amo tae'awamo kakadee-dee pontalabhi-labhino hampano kase'isentoomu bhe Kristus, pedamo dua ana'a tae'awa kalawesi pontalabhi-labhino noangka ne Kristus. ⁶Ane tae'awa kasabha, ingka somo kalawesino lalo bhe kasalamati'amiu; ane dolawesi kainsami ingka somo kalawesino lalomi, neanomo me'awaomu ka'osa weo potaami'ano kakadee-dee. Kakadee-deemi itu ingka nopototo bhe netompaloi mani. ⁷Kaposahuna'ao mani ne hintimiu notangka, hampano tapande'aane putae tapedamo dua mealaomu dawu ne kakadee-dee mani, mealaomu dawu ne katilawesino lalo mani.

⁸Bhahitie'iku! Gao mani mpuu mande'aaneomu kasabha netompaloi mani we kadieno Asia, ingka miina natipoolia kabhalano bhe kabhieno wowo'o netongku mani, sampe nobhotumo posahuna'ao mani nandoo tadumadia. ⁹Bhahamo tanamisi kao-kaomo tae'awamo kahukumu mate. Ampamo kaowu, aini nokadhadhia keana sadhia taparasaea wuto mani tamaka tamasande kaowu ne Lahata'ala mefowanuno mie mate. ¹⁰Mai'ao ne balaano mate mobhibhiisano maitu padamo nofosalamati kainsami bhe nandoo dua namosalamati kainsami. Anoamo neposahuna'ao mani mpuu tetewei sadaa-daa namosalamati kainsami. ¹¹Bhe hintimiu dua tumulumi kainsami weo sambaheamiu. Ane peda ana'a, dabhahi mie so mefoampeno katumpuno lalo ne Lahata'ala hampano kadawu ne'awa mani ini, mba'inomo kabhahino sambaheando so insaodi.

Paulus nobhalii patudhuno
1:12-2:4

¹²Nowose bhake mani hampano totono lalo mani kumatangangano nofohato kainsami putae nokotu'u dadi mani ne dhunia ini, ingka tadhalangie weo kangkilo bhe kahelasino lalo mai'aono ne Lahata'ala, mangke-mangke dadi mani pokai'ano bhe hintimiu.

Katidhalangi'ano miina tamangkafi kapandedo manusia, tamaka tapasande ne rahamatino Lahata'ala. ¹³⁻¹⁴Insaodi taebuhiangkoomu kaowu so nepooli nebase bhe nelosangimiu. Ampa aitu ingka losangie'omu fekihiku bhe podiuku siga'a kaowu, miina'o nasumangkaa. Tamaka aposahuna'ao naembali kotu-kotu'u lumosangie'omu, neanomo nahumato Oleono Ompuntoomu Yesus, hintimiu tetewei mowose kainsamiomu bhake, pedamo insaodi taowoseangkoomu dua bhake mani.

¹⁵Hampano miina apoibhahaane kaposahuna'aomiu ne idi, patudhuku waktuu ana'a amai kadeki apo'awaangkoomu, neanomo namehaa paku metahimaomu kabarakati. ¹⁶Patudhuku waktuu ana'a mada apo'awaangkoomu weo kala-kalaku we Makedonia, amai'ao we Makedonia asumuli toha se hintimiu, neanomo naembali tumulumi kanau'omu amopansuhu kala-kalaku we Yudea. ¹⁷[Tamaka patudhu aini padamo abhalii'e.] Kuna'emiu nomuda sepali'a abhali-bhalii fekihiku? Bhahaa nokoma'ana ane akonipatudhu aangkafi kaowu kapoindaloku wutoku sampe sekabantaha afoko'uumbe sekabantaha afokopaise? ¹⁸Bhe Lahata'ala kumampuu-mpuuno ne dhandino, podhandi mani ne hintimiu miina napoibhaha uumbe bhe paise. ¹⁹Hampano Yesus Kristus, Anano Lahata'ala, miina sepali'a napoibhahaa uumbe bhe paise, Anoa tanofoko'uumbemo. Anoamo ini toka nefebhihitai'aondo Silas, Timotius bhe wutoku ne hintimiu. ²⁰Kapa'amo noangka ne Kristus, Lahata'ala nofoko'uumbemo ne sabhaha nedhandi'aono. Dadi'ano mo hampano Kristus intaodiomu sadhia dotobhoosiomu "Amin!" [ma'anano nokotu'u,] mbali kakalabhiano Lahata'ala. ²¹Kapa'amo wutono Lahata'ala mekamatangka kainsami bhe hintimiu dua weo kase'isentoomu bhe Kristus. Anoa padamo nopili kaitaomu mbali umondofaane. ²²Padamo dua nokatanda kaita mbali fehebua'ano. Anoamo dua fowa'aono Rohino weo totono lalontoomu, somo kafekantoono dhandino [putae tetewei mada kaowu da'umawae kosasawi'ae nedhandi'aono.]

²³Bhe Lahata'ala sumakusii kanau, ingka nopande'aane totono laloku, pata kamai'aku we Korintus itu hampano akiido amekakompeaha lalomiu. ²⁴Koe fekihionu insaodi tamosuhuangkoomu so neparasaeamiu, hampano notangkamo koehemiu weo kaparasaeamiu, tamaka gao mani dakumahadhaa dapoowa-owa so kawula'ano lalomiu.

2 Dadi'anomo padamo abhotusie weo totono laloku, pae kadeki amai toha we hintimiu bhahaa nokompeaha lalomiu. ²Kapa'amo ane amekakompeaha lalomiu, la'ae dua so meka'ia kanau? Ingka dowolo dokompeaha lalondo hampano idi. ³Kanandoo'ano mo aebuhiangkoomu suha, neanomo humato amai paise nakompeaha laloku. Kapa'amo hintimiu sakotu'uno so meka'ia kanau. Aparasaeakoomu mpuu, kawulano laloku ingka kawulano mo dua lalomiu kosasawimiu. ⁴Wakutuu abuhi suha ana'a, nosabha handaku, no'uke bhe afeenei, nopontuhufi bhe luuku. Suano patudhuku so nokompeaha'ao lalomiu, tamaka neanomo mande'aaneomu kabhalano kanini kaasiku ne hintimiu.

Mie koka'ala tetewei dama'afuane

2:5-11

⁵Ane bhe fofekakompeahano lalo, ingka suano idia nefekakompeahano lalao, tamaka kosasawimiu, tawa, keana nopontalabhi-labhi pugauku, seemie hodua ne olotamiu itu. ⁶Mie medando na'a netaamo kaowu netahima kahukumu mai'ao ne hintimiu bhahino. ⁷Ampa aitu tetewei ma'afuaneomu ka'alano bhe lawesie'omu lalono keana notondu weo kakompeahano totono lalono. ⁸Dadi'anomo aesalo mpuu fotiwohae'omu putae kotu-kotu'u moasianeomu. ⁹Ingka ainimo patudhuno katibuhi'ano suhaku endefi'itu, somo ka'udhimiu bhaha'i kotu-kotu'u angkafiomu sabhaha kafoina'uku. ¹⁰Kapa'amo la'ae nema'afu'aomiu ka'alano, ingka ama'afuanemo dua. Kapa'amo toka nema'afu'aoku, ane daanumo nandoo so nema'afu'ao, ingka ahabuemo ne wiseno Kristus so kaetaa'amiu. ¹¹Kahabu'aku peda na'a neanomo Kafeompu'ando seetani paise naeala kasalawa nafokusai, ingka dopande'aanemo mpuu patudhu modaino.

Kamihino lalono Paulus we Troas

2:12-13

¹²Ahato we Troas, patudhuku aefolele Bhihita Metaano Kristus, gaha'a wutono Ompu padamo nelengka kanau kasalawa metaa so kahadhaa ana'a. ¹³Ampamo kaowu totono laloku miina natumohopoa, hampano miina apo'awa bhe bhahitiekue Titus. Dadi'anomo lasao afealai maka apansuhu ne Makedonia ini.

Kafotalono Kristus

2:14-17

¹⁴Foampe kaitaomu katumpuno lalo ne Lahata'ala, kapa'amo Kristus noowa kainsami tabhatompa weo hame-hameno kafotalo'ano, hampano kase'ise mani bhe Anoa. Lahata'ala nopake kainsami taefolele Bhihita Metaano Kristus ne amai maka dua tapedamo wonono mina-mina mowonduno. ¹⁵Kapa'amo insaodi ini tapedamo wonono dupa netununo Kristus so Lahata'ala, ne olotando mie nefosalamati bhe ne olotando mie so binasano. ¹⁶Mbali mie so binasano insaodi ini tapedamo wonono bhangke meowano mate, tamaka mbali mie sumalamatino tapedamo wono mowondu meowano dadi. Kaowu la'ae bhahaa so moolino taka bhalano pedando inia? ¹⁷Kapa'amo insaodi ini miina tapototo bhe mie bhahino me'ondofino laba ne bhoasaono Lahata'ala. Patudhu mani nohelasi, weo kase'ise mani bhe Kristus tapugau ne wiseno Lahata'ala peda mie nefotakano wutono Lahata'ala.

Umondofaono Podhandi'a Bu'ou

3:1-18

3 [Ane tapugau peda aini] bhahaa kao-kaomo tasangke-sangke-mo toha wuto mani? Bhahaa nokoma'ana taefaraluu suha kataranga so hintimiu tawa namai'ao ne hintimiu peda nepakendo mie sigao'ano itu? ²Hintimiu itu ingka suha kataranga manimo, tokamo notibuhi weo totono lalo mani, dopande'aane bhe nembali dobasae sabhaha mie. ³Nentaleamo hintimiu itu suha nebhuno Kristus noangka ne insaodi. Suha aini miina dabuhiane dawati tamaka dobhuhiane Rohino Lahata'ala dumadino, miina dua dabuhie ne katibhano kontu tamaka ne katibhano totono lalondo manusia.^a

⁴Kapugau'a mani peda ana'a, mba'inomo kabhalano posahuna'ao mani ne Lahata'ala hampano Kristus. ⁵Miina bhe tingku mania tapugau putae kahadhaa aini tapoolie wuto mani, miina ka'asi, tamaka kapooli mani saneamo kawa'aono Lahata'ala. ⁶Ingka Anoamo ma'a kainsami kapooli taembali mie umondofaono Podhandi'a Bu'ou. Podhandi'a aini miina naengkoha ne tubho tibuhino, tamaka nengkoha ne Rohino Lahata'ala, kapa'amo tubho tibuhino neowa mate, tamaka Rohino Lahata'ala neowa dadi.

^a 3:3 Katibhano kontu, ondo Kel 24:12

⁷Podhandi'a meowano mate na'a dobuahane patota ne kati-bhano kontu. Mahinggamo peda ana'a nopoangkaane kakalabhiano Lahata'ala. Tilangano kakalabhiano Lahata'ala ana'a nentalea sepali'a, sampe miendo Israel nosomba matando miina damondo'iea do'ondo ulano anabii Musa, mahinggamo tilangano ne ulano sadhulu kahawu.^a Ane podhandi'a meowano mate na'a nopoangkaane kakalabhia pedando na'a, ⁸mangke-mangkemo podhandi'a bu'ou mengkohano ne Rohino Lahata'ala, tetewei nasedhulu'a dua kakalabhiano. ⁹Sangi'anomo podhandi'a meowano kahukumu nokalabhiamo, bhemo toha podhandi'a meowano dadi pometaa bhe Lahata'ala, ingka napontalabhi-labhi kakalabhiano. ¹⁰Sakotu'uno podhandi'a endefi'ini nekonando nokalabhia, miina bhe ma'a-ma'anao ane dopototoane bhe kakalabhiano podhandi'a bu'ou moliuno bhahi-bhahi'ae ini. ¹¹Ane podhandi'a sedhulu-dhulu'ano kahawu nokalabhiamo, mangke-mangkemo podhandi'a pata mohohawuno, ingka tetewei nasedhulu'a dua kakalabhiano.

¹²Hampano pedamo ana'a neposahuna'ao mani, maka insaodi ini taokado tapugau taefolele Bhihita Metaa. ¹³Insaodi miina peda anabii Musa kumantutuno ulano, neanomo miendo Israel miina damoha tilangano Lahata'ala sadhulu-dhulu'ano kahawu.^b ¹⁴Fekihindo nopapa, kapa'amo ta'ampamo ha'oleo ini kantutu endefi'ini sadaa-daa'e dopakee ane debasa Kitabino podhandi'a ngkodau. Kantutu aini kane'omo natilengka ane o mie dose'ise bhe Kristus. ¹⁵Ingka ta'ampamo aitu ane debasa Kitabino anabii Musa totono lalondo sadhia nodapohie kantutundo na'a. ¹⁶Tamaka ane seemie manusia nodoli ne Ompu, maka kantutu ana'a doaliemo. ¹⁷O Ompu maitu o Rohi, maka ne amai kanandoo'ano Rohino Lahata'ala, ne itumo dua kanandoo'ano kabebasi. ¹⁸Ampa aitu kosasawintoomu ini sanea tapa mekantutuno, ulantoomu miina natidapohia, tapedamo paeasa motiwohano kakalabhiano Ompu. Kanandoo'anomo intaodiomu dotibhalii'omu dhulu kapototo bhe ulano Wutono, dhulu kaompona dhulu kakalabhia. Kakalabhia amaitu ingka nomai'ao ne Ompu, Rohinomo Lahata'ala.

---

^a 3:7 Kel 34:29-35

^b 3:13 Kel 34:33-35

**Arataa nsurugaa weo nu'ua wite
4:1-15**

4 Insaodi tatahima taka ka'ondofao aini hampano kabhelano lalono Lahata'ala, patamo kaotembe'ano lalo mani. ²Ampamo kaowu insaodi takiidoe sabhaha habu tifebuni timoambano'aono, miina tako'akala bhe miina tabhansu-bhansule bhoasaono Lahata'ala, tamaka taefebhihitai'ao kabanara mentalea-mentalea. Tae-habu peda ana'a ne wiseno Lahata'ala neanomo sabhaha mie da'umondo metaa kainsami namai'ao weo totono lalondo. ³Ane ibahano Bhihita Metaa neowa mani ini nandoo noti'onto, miina natilosangi, ingka mpahinomo mie humopeno ne kabinasa tapa lumosangie. ⁴Kafeompu'ando seetani kumuasaino dhamani aini nosongkowimo fekihindo mie tapa marasaeano sampe miina damoha tilangano Bhihita Metaa. Bhihita aini ingka nofofohato'ao kakalabhiano Kristus, ulanomo Lahata'ala tiwoha'ano. ⁵Nefo-sampe mani ini suano bhihitano wuto mani, tamaka bhihitano Yesus Kristus, Anoamo Ompu. Insaodi taembali palima-limamiu hampano tafeompu ne Yesus. ⁶Kapa'amo Lahata'ala padamo noko-bhoasao, “Nobhete'o toha tilanga weo kahohondo.”^a Ingka Anoamo dua mobheteno tilangano weo totono lalontoomu, neanomo naentalea fekihintoomu so dalumosangi'ao kakalabhiano Lahata'ala kotilangano ne ulano Kristus.

⁷Arataa mo'ali ini neate ne nu'ua wite ma'anano mbadha kasara mani, so nentalea'ao putae ka'osa pontalabhi-labhino na'a miina namai'ao ne wuto mani tamaka nomai'ao ne Lahata'ala. ⁸Ne amai maka dua sadhia dodandami kainsami tamaka miina tati'onti'ia, nomate akala mani tamaka miina naobhotua posahuna'ao mani. ⁹Sadhia dofodee-dee kainsami tamaka Ompu miina nakumataho kainsami tamoisa, dohambita kainsami tamaka miina tabinasaa. ¹⁰Mateno Yesus sadhia tawoowae ne mbadha mani, neanomo dadino Yesus natiwoha dua ne mbadha mani. ¹¹Ma'anano, weo dadi mani ini sadhia taewiseki balaano mate hampano Yesus, neanomo dadino Yesus natiwoha dua weo mbadha kasara mani. ¹²Pedamo ana'a insaodi sadhia taewiseki mate, tamaka hintimiu me'awaomu dadi.

---

^a 4:6 Kej 1:3

¹³Weo Kitabi notibuhi peda aini, “Aparasaea, kapugau'akumo.”^a Kaparasaea mani ingka pedamo ana'a, dadi'anomo kapugau'a manimo dua. ¹⁴Kapa'amo tapande'aane putae Lahata'ala mowanuno Ompu Yesus mai'ao ne mate, namowanu kainsami dua tapoowa-owa bhe Yesus. Mada ana'a namowa kainsami te wiseno tapoowa-owa bhe hintimiu. ¹⁵Bhahi-bhahi'ae kasabha ini noka-dhadhia so hintimiu. Kapa'amo dhulu kabhahindo mie nekapotino kabarakatino Lahata'ala, dhulu kabhahindo mie so mefoampeno katumpuno lalo, somo kakalabhiano Lahata'ala.

Koise notembe lalomiu mahinggamo mewisekiomu mate
4:16-5:10

¹⁶Dadi'anomo insaodi ini miina naotembe lalo mani; mahinggamo mbadha kasara mani woha'ano dhulu kasiuru, tamaka totono lalo mani se'o-se'oleo dopahabu'ounie. ¹⁷Kapa'amo kasabha mosape sebantahano ini, naeowa kainsami kakalabhia suhue dhamani pata tikiha-kihano, sabhaha kasabha mani ini paemo bhe ma'ama'ananoa. ¹⁸Insaodi miina taoheruao tiwoha'ano tamaka tapa tiwoha'ano, hampano tiwoha'ano ingka sekabantaha kaowu, tamaka tapa tiwoha'ano nonandoo ampa suhue dhamani.

5 Kapa'amo tapande'aane, mada kaowu dahumungga kadempo kaeate'antoomu ne dhunia ini ma'anano mbadha kasarantoomu, Lahata'ala nofontaa-ntaa'ao lambu te surugaa so kaeate'a suhue dhamani. Kaeate'a ana'a miina dahumabue limando manusia. ²Nandoo deateomu weo kadempo ini, sadhia dofedee hampano nokambamo lalonto daetahima kaeate'a bu'ou mai'ao te surugaa ma'anano mbadha nsurugaa, kao-kaomo daefokana pakea bu'ou. ³Ane nada na'a alusunto bhemo mbadha bu'ouno, tapedamo pakea bu'ou, dadi paemo dakalembi-lembia. ⁴Nandoo deateomu weo kadempo ini, sadhia dofedee hampano kabhieno wowo'ontoomu. Daanumo miina gaontoomu dahumunsaemo mbadha kasara ini, tamaka gaontoomu damakeemo mbadha nsurugaa, neanomo mbadha kasarantoomu ini natumoloemo dadi suhue dhamani. ⁵Tamaka ingka wutono Lahata'ala montaa-ntaa kaitaomu so patudhu ana'a, Anoamo dua ma'a kaita Rohino somo kafekantoono dhandino putae tetewei mada kaowu da'umawae kosasawi'ae nedhandi'aono.

---

^a 4:13 Mzm 116:10

⁶Dadi'anomo sadhia notangka totono lalo mani, tapande'aane putae ane nandoo deate ne mbadha kasara ini, ingka dokodo'o bhe Ompu. ⁷Hampano dadi mani nengkoha ne kaparasaea, suano mba'inomo tawoha'ao wuntano mata mani. ⁸Dadi'anomo notangka totono lalo mani, tanamisie naetaamo tagumampi mai'ao ne mbadha kasara ini maka taeate bhe Ompu. ⁹Kanandoo'anomo ta'ulei'e lalo mani sadhia tameka'ia lalono Ompu, naetaa nandoo taeate ne mbadha kasara ini, naetaa dua tagumampianemo. ¹⁰Kapa'amo ingka kosasawintoomu ini tetewei damewise ne kaengkoha'ano Kristus so fobhotusino. Ne na'a seemie-seemie na'umawa so mantasi'ano ne'awano naposahataa bhe habuno mbadhano we dhunia, metaa'ano tawa modal'ano.

Taka ka'ondofao dopometaa'ao manusia bhe Lahata'ala

5:11-21

¹¹Insaodi tapande'aane ma'anano dote'i ne Ompu, kanandoo'ano-mo sadhia ta'ulei lalo mani so doparasaea'ao mie bhai mani. Lahata'ala nolosangie mpuu totono lalo mani, bhe aposahuna'ao naentalea dua weo totono lalomi mie medano ae insaodi ini. ¹²Aini miina nakoma'ana tasangke-sangke toha wuto mani ne hintimiu, tamaka tawa'angkoomu kasalawa mowose kainsami bhakemiu, neanomo naembali potobhoosiomu bhe mie mefosibhalano ulano manusia, suano totono lalo. ¹³Ane woha'a mani taobheemo ingka hampano ka'ondofao ne Lahata'ala; ane woha'ano taototo ingka hampano so kaetaa'amiu. ¹⁴Kanini kaasino Kristus nowadhumpa kainsami, hampano tapande'aanemo lalo mani ane seemie nomate'ao mie bhahino, nokoma'ana kosasawindo domate-mo. ¹⁵Kristus padamo nomate so kosasawindo manusia, neanomo manusia dumadino paemo dadumadi so wutondo tamaka so Kristus toka mateanda bhe nefowanu mai'ao ne mate.

¹⁶Dadi'anomo ampa aitu insaodi miinamo taetiliki kamanusia-ndo mie bhai mani. Daanumo endefi'ini tatilikie dua kamanusiano Kristus, tamaka ha'oleo ini miinamo. ¹⁷Sasuka se'iseno bhe Kristus ingka nembalimo manusia bu'ou, ngkodau'ano nolalomo, nohatomo bu'ou'ano. ¹⁸Kosasawi'ae ini nomai'ao ne Lahata'ala. Noangka ne Kristus Lahata'ala padamo nopometaa kaita bhe Wutono bhe

nowa'a kainsami taka ka'ondofao tapometaa'ao manusia bhe Wutono. ¹⁹Noangka ne Kristus Lahata'ala nopometaa'ao dhunia bhe Wutono, miinamo naelentu sabhaha ka'alando manusia. Insaodi-mo nefotakano tamolele bhihitano kapometaa'a ini.

²⁰Dadi'anomo insaodi ini katuduno Kristus, kao-kaomo wutono Lahata'ala tumangahikoomu noangka kaowu ne insaodi. Weo neano Kristus taesalo: owaomu wutomiu napometaa'angkoomu Lahata'ala bhe Wutono. ²¹Kristus tapa mehabuno dhosa, padamo nofose'isee Lahata'ala bhe manusia kodhosa,^a neanomo weo kase'isentoomu bhe Kristus nafotahima Lahata'ala peda mie banara.

Taka ka'ondofaono Paulus

6:1-13

6 Peda mie kumahadhaano bhe Lahata'ala, taesalo mpuu koise fosia-sia'eomua rahamatino Lahata'ala toka netahimamiu.

²Kapa'amo Lahata'ala nokobhoasao [weo Kitabi,]

“Ne waktuu nepoindaloku afetingkekomo,
ne oleono kafosalamatia atulumikomo.”^b

Tandai'eomu, ainimo waktuu nepoindalono Lahata'ala, ainimo oleo kafosalamatia na'a.

³Weo dhalangi'ano taka mani] takiido taehabu tingku so kati'ala'a mani ne la'ae maka dua, neanomo taka ka'ondofao mani ini paise natisambili modaia. ⁴Bhahamo ne ae maka dua nehabu mani tafotiwoha wuto mani putae insaodi ini palima-limano Lahata'ala: takosabaha tapotaami'ao sabhaha kakadee-dee, kaseke bhe kasabha, ⁵dopepeki kainsami, dotohongku kainsami, dolibu kainsami, takahadhaa mo'osa, nentela taekamboto, nentela dua nokae oti mani; ⁶nongkilo totono lalo mani, takotimbangi, takosabaha, netaa lalo mani, bhe katulumino Rohino Lahata'ala, bhe kanini kaasi kumampuu-mpuuno; ⁷taefolele bhihitano kabanara, tafotiwoha kuasano Lahata'ala, dadi banara mbalimo ewanga mani so tapopahisa'ao bhe tapobentengi'ao wuto mani; ⁸dofosibhala kainsami tamaka dofeka'aebu kainsami dua, do'umbu kainsami tamaka dopudhi kainsami dua, mahinggamo nelaa lalo mani dofisikopahai kainsami; ⁹doabhi kainsami mie pata tipande'ao, gaha'aitu dowolo dopande'a kainsami, dokona

^a 5:21 Sakotu'uno: *Kristus tapa mepande'aono dhosa padamo nohabue Lahata'ala mbali dhosa so intaodiomu.*

^b 6:2 Yes 49:8

kainsami tamo mate'a mani, gaha'aitu nandoo tadadi; dofodee-dee kainsami, tamaka miina dua tatipongkoa; ¹⁰mahinggamo nokompeaha lalo mani sadhia tao'ia, mahinggamo taokae tamaka dobhahimo mie nefekahangkaea mani, mahinggamo woha'ano miina tako'ae-aea tamaka sakotu'uno nandoo bhahi-bhahi'ae.

¹¹Bhahitie'iku miendo Korintus! Ingka padamo tafohatokoomu mentalea-mentalea, tapadaemo tawolengkasiangko'e'omu totono lalo mani. ¹²Suano insaodi sumongkono totono lalo mani so hintimiu, tamaka hintimiu sumongkono totono lalomiu so insaodi. ¹³Dadi'anomo so nopotimba'ao, apugau nada ne anaku wutoku, lengka kainsami totono lalomiu!

Koe fose'ise wutomiu bhe mie tapa marasaeano

6:14-7:1

¹⁴Koise fose'ise wutomiu bhe mie tapa marasaeano ne Kristus. O ae bhahaa pototo'ano kabanara bhe podiu modai? O ae bhahaa pototo'ano kantalea bhe kahohondo? ¹⁵Naembali bhahaa dase'ise Kristus bhe Kafeompu'ando seetani?^a O ae bhahaa pototo'ano mie marasaeano bhe tapa marasaeano ne Kristus? ¹⁶O ae bhahaa pokai'ano Lambuno Lahata'ala bhe lambuno barahala? Ingka intaodi-omu ini Lambuno Lahata'ala dumadino, kapa'amo Lahata'ala nokobhoasao,

“Aeate bhe andoa,
adumadi ne wunta-wuntando;
o Idi aembali Lahata'alando,
andoa daembali umatiku.”^b

¹⁷“Dadi'anomo, bhoasaono Ompu,
limbaomu mai'ao ne olotando itu,
gaatiomu wutomiu mai'ao ne andoa itu;
koemo medampasiomu giu timohakuno,
maka atumahimakoomu.”^c

¹⁸“Idi aembali amamiu,
hintimiu somo ana'iku mo'ane bhe hobhine;
pedamo na'a bhoasaono Ompu, Fofoliuno Kuasa.”^d

^a 6:15 Sakotu'uno: *Belial*.

^b 6:16 Im 26:12; Yer 32:38; Yeh 37:27

^c 6:17 Yes 52:11

^d 6:18 2Sam 7:14, 7:8; 1Taw 17:13

7 Bhahitie'iku timoasi'aono! Ampa aitu dotahimaemo sabhaha dhandi ana'a. Dadi'anomo fekangkilo kaitaomu wutontoomu ne sabhaha mefekahakuno mbadha bhe alusu. Ulei kaitaomu lalontoomu so nasumangka'ao kangkilono dadintoomu, hampano dote'i ne Lahata'ala.

Kawulano lalo nopalusi kaguguhu

7:2-16

²Lengka kainsamiomu totono lalomiu! Ingka miina takoka'ala ne la'ae maka dua, ingka miina bhe nefekahugi mania, miina dua tae'ondofi laba ne la'ae maka dua. ³Apugau peda ini miina amo'alakoomu; ingka padamo afohatokoomu insaodi ini taoasia-ngkoomu sepali'a, dadi'anomo intaodiomu dosedadi'a semate'amo. ⁴Aokado apugau mentalea-mentalea ne hintimiu, bhe nowose-angkoomu bhakeku. Weo sabhaha kakadee-dee mani notilawesi mpuu laloku bhe nopontalabhi-labhi kawulano laloku.

⁵Wakutuuno tahato ne Makedonia ini,^a mbadha mani miina sepali'a bhe fewulea, hampano ne amai maka kahato'a mani taetompaloi kasabha. Nomai'ao we simbali o potaga-tagali'a, nomai'ao weo totono lalo mani o kate'i. ⁶Tamaka Lahata'ala melawesino mie mepandano diu, nolawesi kainsamimo noangka ne hatono Titus. ⁷Suano kaowu ta'o hatono Titus katilawesi'a mani, tamaka hampano dua tula-tulano ne'awa kalawesino lalo ne ototamiu. Titus netula-tula kainsami kakambano lalomiu moha kanau'omu, kaguguhuno lalomiu, bhe kakampuu-mpuuno lalomiu potundu'a kanau'omu, sampe sedhulu'a dua kawulano laloku.

⁸Dadi'anomo mahinggamo suhaku endefi'itu nofekakompeaha lalomiu, miina asumosoanea. Daanumo feadho asosoane dua wakutuuno apande'aane suhaku maitu nofekakompeaha lalomiu, mahinggamo sekabantaha kaowu. ⁹Tamaka aitu nowulamo laloku, suano mba'inomo pada afekakompeaha lalomiu, tamaka hampano kakompeahano lalomiu na'a nofodolikoomu ne Lahata'ala fetompaanemoomu dhosamiu. Hampano kakompeahano lalomiu itu nopoangkafi bhe kapoindalono Lahata'ala, dadi'anomo ingka miina tamekahugikoomua maumo naseendai. ¹⁰Kapa'amo kakompeahano lalo poangkafi'ano bhe kapoindalono Lahata'ala neowa kafetompaino dhosa meowano kasalamati, maka paise dasumosoanea. Tamaka kakompeahano lalo mai'aono ne dhunia ini neowa

^a 7:5 Ondo 2Kor 2:12-13

mate. ¹¹Ondoomu itu, neowaangkoomu ae bhahaa kakompeahano lalo poangkafi'ano bhe kapoindalono Lahata'ala? Ingka kakampuu-mpuuno lalo, nembalimo dua potundu'ao wutomiu, mohakuemoomu o dhosa, mote'imoomu ne Lahata'ala, nokambamo lalomiu moha kanau'omu, noka'ende-endemoto totono lalomiu, undamoomu mebhotusiomu koka'alano. Ne kosasawi'ae ini ingka fotiwohaemoomu miina koka'alaomu.

¹²Dadi'anomo kaebuhi'aku suha endefi'ini suano mba'inomo bhe mie koka'alano maitu, suano dua mba'inomo mie menamisino kakadee-dee dhohono habu umalano maitu, tamaka katibuhi'ano neanomo mande'aaneomu ne wiseno Lahata'ala kakampuu-mpuuno lalomiu ne insaodi. ¹³Katilawesi'anomo lalo mani.

We simbalino kalawesi ne'awa mani, mangke-mangkemo kawulano lalo mani tawoha ka'iano Titus, hampano fekatohopoe'omu lalono. ¹⁴Afowoseangkoomu bhakeku ne anoa, ingka miina mekandidikiomu lalokua. Endefi'ini insaodi sadhia tapugau'ao kumotu'u'ano ne hintimiu, pedamo dua pugau mani tafowoseangkoomu bhake mani ne Titus, ingka saneamo kumotu'u'ano. ¹⁵Aitu sedhulu'amo dua kabhalano kanini kaasino ne hintimiu, hampano nofe'ulai kosasawimiu angkafiomu pugauno, wakutuuno tahimae'omu fosibhalae bhe mihikie'omu. ¹⁶Nowula laloku hampano sadhia aposahuna'aangkoomu.

Kalalesano lalo dofowa'ao 8:1-15

8 Bhahitie'iku, tamohatoangkoomu dua kataano lalono Lahata'ala ne tombo-tombudo umati we kadieno Makedonia. ²Mahinggamo do'udhianda kasabha mobhie, noka'ende-ende kawulano lalondo; mahinggamo notolau kakaendo, tamaka nopontalabhi-labhi kalalesano lalondo dofowa'ao. ³Asakusiianda wutoku, andoa dofowa'ao ampa kamondoindo bhahaa tanokolabhimo dua. ⁴Weo kahelasino lalondo, desalo bhe adho dofosuhu kainsami gaondo damolalesada dua daeala dawu weo katulumi so umati marasaeano [we Yudea]. ⁵Kawa'aondo noliu'e nehatono fekihi mani. Kabhao-bhaono doowa wutondo ne Ompu, pada ana'a noposahataa bhe kapoindalono Lahata'ala, doowamo dua wutondo ne insaodi. ⁶Kanandoo'anomo taesalomo Titus namai we hintimiu namotoka kahadhaano kanini kaasi toka nefetompuna'ino ne olotamiu itu. ⁷Hintimiu hangkaeamoomu weo kaparasaea, hangkaeamoomu

weo folimba'ano fekihi bhe kapande, hangkaeamoomu dua weo kakampuu-mpuu so potulu-tulumi'a, hangkaeamoomu weo kanini kaasi ne insaodi. Naetaa mpuu ane humangkaea'omu dua weo kahadhaano kanini kaasi ini.

⁸Apugau peda aini suano kanggetu pahinta, tamaka afotiwoha-angkoomu kaowu kakampuu-mpuundo bhahitie sigao'ano dofo-
tulumi, neanomo amande'aanemo dua kahelasino kanini kaasimiu.
⁹Ingka pande'aanemoomu rahamatino Ompuntoomu Yesus Kristus:
mahinggamo nohangkaea, nohelasimo nembali mie mokae so hinti-
miu, neanomo noangka ne kakaeno hintimiu humangkaea'omu.

¹⁰Naetaa amolimbaangkoomu fekihiku, bhaha'i kaowu nako-
fahalaa dua so hintimiu: naetaa motokae'omu kahadhaa toka
nefetompuna'imiitu itu. Ingka ne ta'umo itu hintimiumo kabhao-
bhaono humelasino fowa'aono maka daanumo fodhalaemoomu.
¹¹Dadi'anomo aitu fotokaemoomu. Naetaa naka'ende-ende lalomiu
motokae'omu naposahataa bhe kahelasino lalomiu pakatitandaki-
no, ampa so nepoo-poolimiu. ¹²Kapa'amo sumanono dohelasi
dofowa'ao, o kawa'ao na'a natumahimae Lahata'ala ane napo-
sahataa bhe ndumandoo'ano ne manusia; Lahata'ala miina naesalo
pata ndumandoo'ano ne manusia.

¹³Suano patudhuku dofewowo'onikoomu so naosape'ao mie
bhaimiu, tamaka so nopototo-toto'ao kabhieno bhe kasapeno
wowo'o. ¹⁴Dadi'anomo aitu kanandoomiu somo mokapono ne-
mokae'aondo mie bhaimiu; mada kaowu kanandoodo mie bhaimiu
somo mokapono nemokae'aomiu, neanomo nopototo kabhieno
bhe kasapeno wowo'o. ¹⁵Ingka weo Kitabi notibuhi peda aini,

“Mie mobhahino mefo'onuno miina
napontabhila-bhilaa,
mie mefo'onuno seendai miina naokaea.”^a

Titus bhe sabhangka'ino dotududa we Korintus

8:16-24

¹⁶Notumpu lalo mani ne Lahata'ala hampano Titus nowa'ane ka-
kampuu-mpuuno lalo no'ondofao hintimiu, nopototo bhe insaodi.
¹⁷Daanumo notahima metaa'e kamesalo mani, tamaka hampano
kabhalano kakampuu-mpuuno nopoindalo'ao wutono namai we
hintimiu itu. ¹⁸Nopoowa bhe anoa tatudu dua seemie bhahitie
tipudhino ne sabhaha tombudo umati, hampano kahadhaano weo

^a 8:15 Kel 16:18

folele'ano Bhihita Metaa. ¹⁹Suano kaowu ta'ana'a, tamaka mie aini padamo dua dopilie umati marasaeano so pobhai kainsami weo kala-kala mani [we Yerusalem]. Kapa'amo takumala we na'a tae-wowo'o kawa'aono kanini kaasi ini, somo kakalabhiano Ompu, somo dua bukutiino kahelasino lalo mani.

²⁰Gao mani pae bhe so mo'ala kainsami weo dhalangi'ano taka mani ini hampano hasilino nobhahi sepali'a. ²¹Patudhu mani sadhia taehabu metaa'ano, suano kaowu ne wiseno Lahata'ala tamaka ne wisendo dua manusia.

²²Poowa bhe andoa [hoduano] ini taetudu dua seemie bhahitientoomu, anoa ini nentuhumo ta'udhie maka sadhia notiwohamo kakampuu-mpuuno nofotulumi. Aitu sedhulu'amo dua kakampuu-mpuuno lalono nafotulumi hampano kabhalano kaposahuna'aono ne hintimiu. ²³Titus ini ingka sabhangkaku pobhai kanau takahadhaa so hintimiu; pedamo dua bhahitie [hoduano] mangkafie itu, ingka andoa katudundo umati, mie meowano kafosibhala so Kristus. ²⁴Dadi'anomo fotiwohae'omu kanini kaasimiu ne andoa ini, neanomo tombudo umati sigao'ano damande'aanemo bhe kawoseno bhake mani kaomponae ini tapulao'ao hintimiu itu nakobukutiimo.

Dehompu dhoi so umati we Yudea

9:1-5

9 Pokai'ano bhe ka'ondofao so umati marasaeano [we Yudea], ingka miinamo namaraluu abuhiangkoe'omua. ²Apande'aanemo kahelasino fotulumiomu, ingka padamo dua afowoseangkoomu bhakeku ne miendo Makedonia. Ambaku peda aini, "Umati we kadieno Akaya [we kotano Korintus] domantaa-ntaamo dafowa'ao mpini ne ta'u itu." Dofetingke kaka'ende-endo lalomiu itu do-bhahi dua tisangkeno totono lalo. ³Atudu bhahitie'i [totoluno] ini neanomo tula-tula mani tafowoseangkoomu bhake mani ini pae nasumia-sia'a, tamaka hintimiu kotu-kotu'u mantaa-ntaa'omu peda wambaku na'a. ⁴Kapa'amo ane bhe miendo Makedonia so mangkafi kanau tamai we hintimiu, maka dahumatofikoomu pae mantaa-ntaa'omua, tetewei insaodi, bheane bhe hintimiu dua, taoambanomo hampano kaposahuna'ao mani ne hintimiu. ⁵Kanandoo'anomo weo fekihiku nofaraluu aesalo bhahitie andoa ini dama'indulu damai we hintimiu, neanomo damontaa-ntaa'emo wawo kawa'ao

toka nedhandi'aomiu itu. Ane nada ana'a naentalea kawa'aomiu itu nomai'ao ne lalo mohelasi, suano kawa'ao nefosuhu.

Dofowa'ao weo kahelasi neowa kabarakati

9:6-15

⁶Tandai'eomu! Mie me'ewino seendai tantumo natumobhe seendai dua, mie me'ewino nobhahi teteweimo nabhahi dua natumobhea. ⁷Seemie-seemie tabeano nafowa'ao ampa kahelasino wobhano handano, koise nokobuku lalono, koise dua hampano dofosuhue, kapa'amo Lahata'ala noasi'ao mie fowa'aono weo kawulano lalo. ⁸Maka Lahata'ala nokokuasa nama'angkoomu sabhaha kabarakatino napontalabhi-labhi, sampe sabhaha kafaraluu weo dadimiu sadhia napokapo-kapo, bhahamoa tanakolabhimo so mehabu'ao'omu sabhaha metaa'ano. ⁹Aini nopoulosahataa bhe tibuhino weo Kitabi peda aini,

“Anoa nopodawu-dawu bhe mie mokae,
habu metaano nalumagi ampa suhue dhamani.”^a

¹⁰Anoa mefontaa-ntaano wine mbali mie me'ewino, Anoa mefontaa-ntaano oti so daomaa, Anoamo dua montaa-ntaano wine nefaraluumiu maka namekabhabhie wine ne'ewimiu itu sampe nasedhulu'a dua kabhalano pehapimiu, ma'anano o habu metaano. ¹¹Hintimiu namekahangkaeakoomu ne ae maka dua sampe sadhia nalalesa lalomiu fowa'ao'omu. Kawa'aomiu so neowa mani na'a somo tingkuno mie bhahi daefoampe katumpuno lalo ne Lahata'ala. ¹²Kapa'amo taka ka'ondofao nedhalangimiu ini suano kaowu namokapo nemokae'aondo umati marasaeano, tamaka namodhulu dua kabhahino katumpuno lalo ne Lahata'ala. ¹³Kawa'aomiu na'a bukutiinomo ka'ondofaomiu, maka umati marasaeano we Yudea, damekakalabhia Lahata'ala, hampano dowoha kakampuu-mpuumiu angkafiomu Bihita Metaano Kristus neparasaeamiu. Damudhi dua Lahata'ala hampano bhe kalalesano lalomiu podawu-dawuomu bhe andoa bhe sabhaha mie. ¹⁴Andoa dasumambahea'angkoomu bhe naokamba mpuu lalondo damohakoomu, hampano rahamatino Lahata'ala pontalabhi-labhino ne hintimiu. ¹⁵Foampe kaitaomu katumpuno lalo ne Lahata'ala hampano kawa'aono pata tikiha-kihano!

^a 9:9 Mzm 112:9

Paulus nopotundu'ao takano
10:1-11

10 Idi, Paulus, bhe nemesaloku. Ambado miina aokado apugau ne wisemiu, aokado kaowu apugau ane apokodo'otiangkoomu. Aitu hampano kamaluno bhe kataano lalono Kristus, ²aesalo mpuu koise fosuhu kanau'omu a'umosapikoomu humato amai, kapa'amo patudhuku daanumo a'umosapida mie kumona kainsami tadadi taangkafi kaowu kapoindalono dhunia ini. ³Insaodi daanumo nandoo tadadi ne dhunia ini, tamaka tapoewangi miina taepake ewangano dhunia. ⁴Kapa'amo ewanga nepake mani suano ewangano dhunia, tamaka ewanga sumangka'ano bhe kuasano Lahata'ala. Ewanga aini nomondoie nesansa sabhaha benteno liwu motangka. ⁵Sabhaha akalando manusia tadai-dai'e, klangkeno diundo manusia potagalino bhe kafoina'uno Lahata'ala tafohansurue kanggetu taesansa bente melangke. Sabhaha fekihi-ndo manusia takuhumae maka tafotuhue ne wiseno Kristus. ⁶Ane natiwohamo hintimiu kotu-kotu'u membaliomu mie meangkano ne Kristus, insaodi tamantaa-ntaa tahumukumu sabhaha mie tapa meangkano.

⁷Ingka ta'ondoomu kaowu tiwoho'ano ne wisemiu! Ane seemie nokotu-kotu'u noabhi wutono fehebua'ano Kristus, naetaa namekihi totono lalono, ingka gaha'a insaodi dua ini fehebua'ano Kristus tapedamo anoa. ⁸Ingka paemo aambanoa, mahingga adho asumangke-sangke wutoku putae insaodi ini tae'awa kuasa ne Ompu, o kuasa so tamekamatangka'ao kaparasaemiu, suano kuasa so mohansurukoomu. ⁹Ampamo kaowu akiido kao-kaomo akate'ifiangkoomu suhaku ini. ¹⁰Kapa'amo ambado mie, "Suhano daanumo nogili bhe no'osa, tamaka gaha'a hatu dopowise bhe mieno tanemalu-malusi, wambano miina nakoma'a-ma'anaa." ¹¹Naetaa mie kofekihino peda na'a namande'ao lalono putae wamba mani ne suha wakutuuno dopokodo'otiomu, tanapototomo bhe so nehabu mani humato dapowiseomu.

Fekihino Paulus nopulao'ao wutono
10:12-11:6

¹²Daanumo miina taokado tamopesua wuto mani tawa tapototo'ao wuto mani bhe mie sumangke-sangkeno wutondo. Ingka

dobhohe sepali'a, hampano deala tubho ne wutondo maka dopo-bandi-bandingi'ao wutondo sapada-pada andoa. ¹³Insaodi miina nada na'a, mahinggamo tasangke-sangke wuto mani tamaka miina taelimbaki tida. Sadaa-daa nandoo kainsami weo kadie kakahadhaa'a toka netidano Lahata'ala, ingka nohato dua ampa we hintimiu itu. ¹⁴Kapa'amo weo folele'ano Bhihita Metaano Kristus tahatomo ampa we hintimiu itu, miina taelimbaki tidano kahadhaa mani, dadi'anomo ane tasangke-sangke wuto mani hampano hintimiu, miina natolabhia. ¹⁵Insaodi miina tasumangke-sangke wuto mani hampano kahadhaando mie sigao'ano, nehabundo we sembalino kadie netida so insaodi. Ampamo kaowu taposahuna'ao kaparasaeamiu dhulu kamatangka bhe kahadhaa mani ne olotamiu itu nasedhulu'a dua kalalesa, napolahataa bhe ka'ewano kadie toka netidano Lahata'ala so insaodi. ¹⁶Ane nada ana'a naembali dua taefolele Bhihita Metaa we liwu-liwu we simbalimiu itu, tamaka paise namaraluua tasumangke-sangke wuto mani hampano kahadhaa toka nehabundo mie sigao'ano weo tidano takando. ¹⁷[Weo Kitabi notibuhi,] “Mie sumangke-sangkeno wutono, naetaa namowose bhakeno hampano nehabuno Ompu.”^a ¹⁸Kapa'amo mie so moolino ne ka'udhi, suano mie mudhino wutono, tamaka mie nepudhino Ompu.

11 Gaoku mpuu sumabahaki kanau'omu ane feadho apugau ngkabhohe-bhohe; ingka kaomponano ini daanumo kosabahaomu ne idia. ²Nokondua laloku ne hintimiu tapedamo wutono Lahata'ala. Hintimiu tapedamo seemie kalambe mongkilo, padamo apodhandi amogaakoomu bhe seemie mo'ane, ingka wutono Kristus. ³Ampamo kaowu nomihi laloku bhahasaa dofekakolilino fekihimiui sampe paemo nakumampuu-mpuu kataino lalomiu ne Kristus, peda endefi'ini Hawa nobhohe-bhohe'ie akalano ule.^b ⁴Kapa'amo woha'amiu ingka tanetaa'imo dua ane dofohatoangkoomu Yesus po'ala'ano bhe Yesus toka nefohato'ao mani. Woha'ano tahimae'omu dua rohi po'alano bhe Rohi toka ne'awamiu mai'ao ne insaodi. Pedamo dua itu ingka tahimae'omu dua bhihita po'ala'ano bhe Bhihita Metaa toka netahimamiu mai'ao ne insaodi. ⁵Tamaka anamisi wutoku miina sepali'a amepandaa ne sabhaha rasulu mangaliuno na'a. ⁶Bheanea miina sea'e amandea apugau, tamaka weo kapande aabhi wutoku miina aobhohea;

^a 10:17 Yer 9:24

^b 11:3 Kej 3:1-5

ingka kapande mani ingka padamo tafotiwohaangko'e'omu ne sabhaha habu mani ne amai maka dua.

Paulus miina namosibhala wutono

11:7-15

⁷Wakutuuno aefebhihitaiangkoomu Bhihita Metaano Laha-ta'ala, ingka miina aesalo tumanggo kanau'omu mahingga na-seendai. Patudhuku afekapanda wutoku so asumangke'ao hintimiu. Bhahaa a'alamo ahabu peda ana'a? ⁸Umati ne tombu-tombu sigao'ano kanggetumo afekahugida, hampano ka'ondofaoku ne hintimiu, kapa'amo dotanggo kanau andoa. ⁹Wakutuuno aeate bhe hintimiu maka aokae, ingka miina amekabhie hintimiu maumo naseemie, tamaka doomputi kanau bhahitie'i humatono mai'ao ne Makedonia ini. Sadhia adhagani wutoku keana afekasabhakoomu, patudhuku nada ini kansuhu, pae aembali wowo'omiu. ¹⁰Bhe kabanarano Kristus weo totono laloku, amohatokoomu: pugauku afowose bhakeku ini pae bhe so umonto-ontomiea ne kadieno Akaya itu. ¹¹Noafa bhahaa kapugau'aku peda na'aa? Bhahaa mba'inomo miina aoasiangkoomu? Ingka Lahata'ala nopande'aa-ne aosiangkoomu.

¹²O ae toka nehabuku ahumabue kansuhu keana mie andoa na'a de'awa kasalawa dasumangke-sangke wutondo bhe dapugau putae kahadhaando andoa maitu nopototo bhe kahadhaa mani ini. ¹³Kapa'amo andoa maitu dompaharasu-rasulu, kahadhaando de-bhohe-bhohe'i mie, desahangka kaowu peda rasuluno Kristus. ¹⁴Pae damentea, kapa'amo mahingga Kafeompu'ando seetani ne-sahangkamo ne mala'ekatino tilanga. ¹⁵Dadi'anomo suanomo giu timentea'ono ane palima-limano Kafeompu'ando seetani desahangka dua peda palima-limano kabanara. Panda-pandano dae'awa dua kahukumu naposahataa bhe habundo.

Kakadee-deeno Paulus peda seemie rasulu

11:16-33

¹⁶Amendua'angko'e'omu: koise bhe kumona kanau aobhohe. Tamaka ane bhe kofekihino peda na'a tatahima kanaumoomu peda seemie bhohe, neanomo naembali asumangke-sangke wutoku seendai. ¹⁷Pugauku asumangke-sangke wutoku ini miina naposahataa bhe kapoindalono Ompu, tamaka akowambaane peda

seemie bhohe. ¹⁸Ingka dobhahimo sumangke-sangkeno wutondo peda mieno dhunia ini, dadi'anomo hunsa'anomo o idi dua asumangke wutoku. ¹⁹Ingka netaa mpuu mesabahakiomu mie bhohe, hampano abhi wutomiu mie mande. ²⁰Ane dofobhatua-koomu mie bhaindo, pedamo dua dososopi kanandoomiu, do'akalaikoomu, dofekalangke diundo ne wisemiu, dobhantofakoomu, ingka tasabahamoomu. ²¹Hunsa'anomo aoambanoana, miina takumapoi'ea ka'asi sabhaha habu medando na'a.

Tamaka ne ae maka dua mie bhaindo dokado dosangke-sangke wutondo, o idi aokado dua. (Pugauku ini ingka pugaundo bhohe). ²²Bhahaa andoa maitu miendo Ibrani? Ingka idimo dua. Bhahaa andoa maitu miendo Israel? Ingka idimo dua. Bhahaa andoa maitu sampu'ano Abraham? Ingka idimo dua. ²³Bhahaa andoa maitu palima-limano Kristus? Aini apugau ngkabheemo, ingka idi ini afoliuda. Idi akahadhaa mo'osa afoliuda andoa na'a, kantuhuno apesua katohongku afoliuda, kantelano dosikisaa kanau afoliuda, bhahamoa nentelamo dua aewiseki mate. ²⁴Lima pakumo dohambisi kanau miendo Yahudi depake habuta, taenomo dohambi kanau ampa tolu fulu siua paku. ²⁵Tolu pakumo dowangkuli kanau miendo Roma, sepakumo dua dohbatumbuli kanau kontu, tolu pakumo akalobu ne kapala, padamo dua aelanto-lanto we wuntano ndalo sealo se'oleo. ²⁶Idi ini sakala, nentuhumo aewiseki balaano luano oe, balaano karampasi, balaa mai'ao ne saliwuku miendo Yahudi bhe mie suano Yahudi; aewiseki balaa weo kota, balaa we pandaso bhalano, balaa we te'i; aewiseki dua balaa mai'ao ne mie mpahabhahi-bhahitieno. ²⁷Nobhahimo akahadhaa mo'osa bhe atampu-tampu bukuku; nentela aekamboto, ao'aho bhe nokekele wu'uku; nentela miina aomaa miina aoho'ua, aetahangi kahindi bhe kakaeno pakea. ²⁸We simbalino ana'a se'o-se'oleo nomihi dua laloku afekihi kafaraluundo umati ne amai tombu. ²⁹Ane bhe monaleno, ingka aonale dua; ane bhe mondawuno weo dhosa totono laloku pasae dotunue.

³⁰Ane tetewei asumangke-sangke wutoku, ingka asumambili kaowu giu motiwohano kanaleku ini. ³¹Lahata'ala, Amano Ompu Yesus, nopande'aane miina akopahaa. Natipudhi neano ampa suhue dhamani. ³²Wakutuuno aeate we kotano Damsyik, gubernur we kafopahinta'ano omputo Aretas netudu mie dadhumagani kagualino kota dahumako kanau. ³³Tamaka dotei kanau ne kalangka

maka dofosibulu kanau mai'ao te kaonga ne benteno kota, sampe alapa mai'ao ne limano.^a

Powoha bhe kafohato netahimano Paulus
12:1-10

12 Daanumo miina bhe fahalaano dosangke-sangke wuto, tamaka aitu tetewei asumangke wutoku amohato-angkoomu powoha bhe kafohato ne'awaku mai'ao ne Ompu. ²Apande'aane seemie sarani, ompulu fato ta'u kumundo'ano maitu notisangke te lani katolu sunsuno, [ma'anano surugaa]. (Miina amande'aanea bhaha'i kotu-kotu'u mbadhano tisangke'ano bhaha'i weo powoha kaowu, ampamo wutono Lahata'ala mande'aane).^b ³⁻⁴Apande'aane mie ana'a notisangke nopesua te Firdaus, [ma'anano surugaa]. (Miina amande'aanea bhaha'i kotu-kotu'u mbadhano tisangke'ano bhaha'i weo powoha kaowu, ampamo wutono Lahata'ala mande'aane). Te na'a, anoa nofetingke wamba tapa tisa-mbili, tapa dua membali'ano dokowambaane manusia. ⁵Mie aini asumangke-sangkee, tamaka wutoku paise, mpahinomo asuma-mbili kaowu giu motiwohano kanaleku ini. ⁶Kapa'amo ane ibahano asumangke-sangke wutoku, ingka idi ini suano mie kabhohe-bhohe, hampano sabhaha nekowamba'aoku nokotu'u. Tamaka hunsa'anomo koemo apugaua, keana bhe mabhi kanau aliu'emo kahadhaaku newohando tawa pugauku nefetingkendo.

⁷Keana amekalangke diuku hampano powoha mangaliuno na'a, defopesua kanau kihi ne uluku, ma'anano katuduno Kafe-ompu'ando seetani mbalimo modee-dee kanau. Patudhuno neanomo pae amekalangke diuku. ⁸Pokai'ano bhe aini tolu pakumo aesalo ne Ompu, gaoku damalie'o toha. ⁹Tamaka Ompu tanoto-bhoosi, "Nefaraluumu mpahinomo rahamatiku, kapa'amo kuasaku kane'o nasumangka ane manusia nonale." Dadi'anomo ao'ia asangke-sangke wutoku afotiwoha kanaleku ini, neanomo sadhia nakumaolumi kanau kuasano Kristus. ¹⁰Kanandoo'anomo ao'ia'ane-mo dua kanaleku ini. Ao'iamo dua ane mba'inomo afeompu ne Kristus do'umbu kanau, ae'awa sabhaha kasabha bhe kaseke bhe dofodee-dee kanau. Kapa'amo weo kanaleku ini, kao'osa'akumo dua.

---

^a 11:32-33 Tul 9:23-25

^b 12:2 Ne aeati aini Paulus nopulao'ao wutono.

Kamihino lalono Paulus

12:11-21

¹¹Daanumo aembalimo bhohe, tamaka hampano sekehemi kanau'omu hintimiu. Sakotu'u'ano tabeano mudhi kanau'omu, hampano mahingga miina akoma'a-ma'ana, miina dua amepandaa ne rasulu'i mangaliuno na'a. ¹²Wakutuuno aeate bhe hintimiu, ingka padamo afotiwohaangko'e'omu bukutii putae idi ini seemie rasulu. Kapa'amo akosabaha mpuu aehabu tanda-tanda tapa mentela, giu timente'aono bhe kuasa mangaliuno. ¹³O ae bhahaa tandano nokae ka'ondofaoku ne hintimiu bhe ka'ondofaoku ne tombudo umati sigao'ano? Ingka mpahinomo miina tumanggo kanau'omu. Aesaloane maafu ka'asi ka'alaku sehondano inia!

¹⁴Sakotu'u'ano ampa aitu tolu pakumo amantaa-ntaa amai we hintimiu itu, tamaka akiido amewowo'onikoomu. Kapa'amo suano fehebua'amiu ne'ondofiku tamaka wutomiu. Ingka suano ana'i me'ondofino kadadi'a so kamungkulano, tamaka o kamungkula me'ondofino kadadi'a so ana'ino. ¹⁵Dadi'anomo idi ahelasianemo sabhaha fehebua'aku so hintimiu, bhahaa bhemo wutoku ini ahelasianemo so kaetaa'amiu. Ane idi sadhulu kamoasi'aoku ne hintimiu, nopantasi bhahaa sedhulu kakongkono kamoasi'aomiu ne idi?

¹⁶Ingka daanumo undamoomu miina amewowo'onikoomu, tamaka [ambamiu dua] idi ini mie ngko'akala, afekahugiangkoomu kabhohe-bhohe'i. ¹⁷Koasi'amo dua! Bhahaa aeala laba ne hintimiu noangka ne mie netuduku ituda? ¹⁸Ingka padamo atudu Titus bhe seemie bhahitie damai we hintimiu itu. Bhahaa Titus ini mealano laba ne hintimiu? Ingka kohodua mani takahadhaa tasepatudhu bhe tasekaangka'a.

¹⁹Fenaiku nomponamo nokoduku we lalomiu insaodi tapobente'ao wuto mani ne wisemiu. [Ingka miina,] Sabhaha pugau mani ini takowambaane ne wiseno Lahata'ala nopoangkafi bhe kapoindalono Kristus. Bhahitie'iku timoasi'aono, bhahi-bhahi'ae ini tahabue so kamatangka'ano kaparasaeamiu. ²⁰Kapa'amo nomihi laloku bhahasaa amai ahumatofikoomu napo'ala bhe nepoindaloku, pedamo aitu hintimiu moha kanau'omu napo'ala bhe nepoindalomiu. Nomihi laloku kunanomo bhe pogiha-giha'a, pokondu-kondua'a lalo, amaha, kafosibhalano kafaraluuno wuto,

po'umbu-umbu, pokamu-kamuntui'ao, kalangkeno diu, bhe ka-hungga. ²¹Nomihi laloku bhahasaa amai toha we hintimiu Lahata'ala namekapanda kanau ne wisemiu, maka naokompeaha laloku hampano dobhahi ne olatamiu itu kodhosano endefi'ini miina'oa bhe kofetompa'a. Andoa sadaa-daa dohabu kansuhu diu pokahaku, pokawite-wite bhe tapa mantasi'ano.

Katangahi kapuliaono
13:1-10

13 Aini katolu pakunomo amantaa-ntaa amai we hintimiu. ¹Weo Kitabi notibuhi, "Sehonda parakara kane'omo no-tiangga ane bhe sakusiino dohodua tawa dototolu."^a ²Ingka mie'i mehabuno dhosa endefi'ini bhe mie sigao'ano dua padamo aefe'ulai-anda wakutuuno amai we hintimiu kahaa pakuno itu. Aitu nandoo dopokodo'otiomu, amendua'angko'e'omu toha, humato amai mie pedando ana'a paemo aooloandaa dae'awa kahukumu. ³Kapa'amo hintimiu me'ondofiomu bukutii putae Kristus nokowamba no-angka ne idi. Kristus miina nalumubhakikoomu tamaka nofotiwoha kuasano ne olatamiu itu. ⁴Daanumo kanaleno Kristus notiwoha wakutuuno dokantai'e te sau salipu, tamaka ampa aitu nodadi hampano kuasano Lahata'ala. Pedamo dua ana'a, insaodi se'iseno bhe Anoa taonale, tamaka hampano kuasano Lahata'ala tadumadi tapoowa bhe Anoa so kaetaa'amiu.

⁵Tiisangi totono lalomiu bhaha'i kotu-kotu'u parasaea'omu ne Kristus. Udhi wutomiu! Miina mande'aaneomu gaha'a putae Kristus Yesus nodadi weo totono lalomiu? Ane pae nada na'a, ingka miina mooliomu ka'udhi ana'a. ⁶Ampamo kaowu aposahuna'ao mande'aaneomu insaodi ini suano mie tapa moolino ka'udhi ana'a. ⁷Insaodi tasambahea ne Lahata'ala keana mehabuomu modai'ano. Patudhu mani suano so notiwoha'ao putae taka mani nokohasilimo, tamaka neanomo hintimiu mehabuomu metaa'ano. Hunsano'ano woha'ano taka mani miina nakohasilia. ⁸Kapa'amo pae bhe so nepooli mani ane tapoewangi bhe kabanara, so nepooli mani ampamo tamangkafi kabanara. ⁹Kapa'amo nowula lalo mani ane taonale tamaka hintimiu mo'osaomu. Ingka ainimo sadhia nesambahea'ao mani neanomo nasumangka dadimiu. ¹⁰Kanandoo'ano mo abuhiangkoomu suha aini tinangke dopokodo'otiomu, neanomo humato dapo'awa-awaomu paise namaraluaa amake kuasano

^a 13:1 Ul 17:6, 19:15

Lahata'ala a'umosapikoomu. Kapa'amo kuasano Lahata'ala nowa'a kana'e so amekamatangka'ao kaparasaeamiu, suano kuasa so mohansurukoomu.

Kasongkono suha

13:11-13

¹¹Panda-pandano, bhahitie'iku, fowulae lalomiu, fosangkae dadi-miu! Tahimae'omu sabhaha katangahi nefohato'aoku ini. Sekakolaloomu, dadiomu weo kapometaa, maka Lahata'ala kamai'ao'ano kanini kaasi bhe katohopono dadi sadhia napobhaiangkoomu!

¹²Pofea-feabha bhe pomoni-monini'ao'omu peda bhahitie pomoa-moasi'aono.^a Salam mai'ao ne kosasawindo umati marasaea-ne ne ini so hintimiu. ¹³Sio-siomo sadhia napobhaiangkoomu kabarakatino Ompu Yesus Kristus, bhe kanini kaasino Lahata'ala weo kase'isentoomu bhe Rohino Lahata'ala.

---

^a 13:12 Ondo Rom 16:16